

Innhold

Forord	5
---------------------	---

DEL I

REGLENES HOVEDTREKK OG NASJONALE OG INTERNASJONALE KONTEKST	17
--	----

Kapittel 1

Reglens hovedtrekk og plassering i rettssystemet	19
1.1 Et ungt rettsinstitutt	19
1.2 Bokens oppbygning	20
1.3 Bakgrunn og formål	21
1.3.1 Reglene og deres tilblivelse	21
1.3.2 Norsk og nordisk litteratur på området	22
1.4 Hovedtrekkene i reglene om fremtidsfullmakter og legalfullmakt mv. ..	24
1.4.1 Oversikt over reglene	24
1.4.2 Reglens formål	26
1.4.3 Statistikk og analyse av de registrerte fremtidsfullmaktene. Evaluerings av ordningen etter fem år	26
1.5 Hva er selvbestemmelse?	28
1.6 Rettsevne, rettslig handleevne og faktisk beslutningsevne mv.	30
1.6.1 Innledning	30
1.6.2 Rettsevne og rettslig handleevne. Utvikling i begrepsinnholdet ...	30
1.6.3 Fratakelse av rettslig handleevne. Disposisjoner som det er urimelig at skal anses som bindende	32
1.6.4 Faktisk beslutningsevne. De ulike kravene i loven	36

Kapittel 2

Internasjonale kilder med særlig betydning for forståelsen av reglene om fremtidsfullmakter	38
2.1 I kjernen av vernet om det enkelte menneskes integritet og selvbestemmelse	38
2.2 Norden	38
2.3 Europa. Særlig om Europarådets rekommandasjon 2009 (11)	39
2.4 Verden. Betydningen av FNs konvensjoner	40

2.4.1 Det alminnelige menneskerettslige vernet av menneskets iboende verdighet, autonomi og selvbestemmelse	40
2.4.2 FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne. Den rettskildemessige betydningen av konvensjonen og tilhørende organpraksis	41
2.4.3 Nærmere om tolkningen av FN-konvensjonen i lys av komitepraksis. Det materielle vernet etter CRPD	43
Kapittel 3	
Et instrument for å sikre disposisjoner i tråd med egen vilje og egne ønsker	
3.1 Fullmakt og fullmektig fastsatt og utpekt av fullmaktsgiver	50
3.2 Grensene for hvilken kompetanse som kan overføres til fullmektigen	50
3.3 Spenningen mellom fullmaktens grenser og fullmaktsgivers ønsker, vilje og preferanser i nåtid	53
3.4 Samlet kommentar til lovgivningens sikkerhetsmekanismer	54
3.4.1 Innledning	54
3.4.2 Samvirket mellom sikkerhetsmekanismene i vergemålsloven	54
3.4.3 Sikkerhetsmekanismer utenfor vergemålsloven. Erstatning, straff, arrest og midlertidig forføyning mv.	56
Kapittel 4	
Bistandsordningene i norsk rett; vergemål, legalfullmakt og fremtidsfullmakt	
4.1 Innledning. Representasjon og bistand	57
4.2 Forholdet mellom fremtidsfullmakt og legalfullmakt	57
4.3 Forholdet mellom fremtidsfullmakt og vergemål	59
4.4 Forholdet mellom vergemål og legalfullmakt	60
Kapittel 5	
Forholdet til nærliggende rettsområder	
5.1 Fremtidsfullmakten og alminnelige fullmakter. Forholdet til avtaleloven	62
5.2 Fremtidsfullmakten og testamentet. Forholdet til arveloven	63
5.3 Fremtidsfullmakten og familieretten	64
5.3.1 Utgangspunkt: Ikraftsettelse av fremtidsfullmakten påvirker ikke fullmaktsgivers forpliktelser som ektefelle eller samboer	64
5.3.2 Forbud mot selvkontrahering, plikt til å holde midler atskilt mv.	65
5.3.3 Krav til ektefellens samtykke til rådighet over fast eiendom mv.	67
5.3.4 Flexibilitet og mulighet for sanksjoner	68

DEL II	
KOMMENTARER TIL VERGEMÅLSLOVEN KAPITTEL 10 OG 12.	
FREMTIDSFULLMAKTER MV.	71

Kapittel 1

Fullmaktens opprettelse	73
§ 78 Definisjon	73
1 Oversikt	73
2 Hva er en fremtidsfullmakt?	74
3 Gitt til en eller flere primære fullmektiger	75
4 Krav til medisinsk tilstand og evne til å ivareta sine interesser	77
4.1 Når inntrer fremtidsvirkningen? Det medisinske vilkåret	77
4.2 Vilkåret «ikke stand til å ivareta sine interesser»	78
4.3 Ikke krav om et varig tap av evne til å ivareta sine forpliktelser	79
4.4 Krav til årsakssammenheng. Behov	80
5 Nærmere om bruk av vedvarende fullmakter ved vekslende behov for bistand	80
6 En privatrettslig fullmakt med offentligrettslige elementer	81
§ 79 Fullmaktsgiveren og fullmektigen	82
1 Oversikt	83
2 Første ledd. Personelle krav til fullmaktsgiveren	83
2.1 Alderskravet	83
2.2 Kravet til beslutningsevne	83
2.3 Tidspunktet for opprettelsen	85
2.4 Rettsvirkningen av at vilkårene er oppfylt	86
3 Annet ledd. Krav til fullmektigen(e) mv. Primære fullmektiger	87
3.1 Første punktum. Krav til fullmektigen(e). Alder, evne og frivillighet	87
3.2 Annet punktum. Ikke en juridisk person	93
4 Tredje ledd. Subsidiær fullmektig. Hindringer for primærfullmektig	94
§ 80 Fullmaktens innhold og omfang	95
1 Oversikt	95
2 Første ledd første punktum. Fullmaktens innhold og omfang	96
2.1 Tolkning. Fullmaktsgiverens kompetanse til å disponere	96
2.2 Særlig om økonomiske forhold	98
2.3 Særlig om personlige forhold	99
2.4 Grensedragningen mellom personlige og økonomiske forhold	100
2.5 Disposisjoner på familie-, arv- og skifteområdet. Omfattet av det økonomiske eller personlige området?	101
3 Første ledd annet punktum. Generell, spesifikk eller begrenset fullmakt	104
4 Annet ledd. Fremtidsvirkningen må fremgå av fullmakten	107
5 Tredje ledd. Særlig personlige forhold	107
5.1 Generelt	107
5.2 Lovfestede særlig personlige forhold	109

5.3	Kompetansen i «andre særlig personlige forhold»	111
6	Fjerde ledd. Samtykke til behandling av personopplysninger	117
§ 81	Formkrav	119
1	Oversikt	119
2	Første ledd. Krav til form	120
2.1	Formkravenes formål	120
2.2	De enkelte formkravene	120
2.3	Felles fremtidsfullmakt og gjensidig fremtidsfullmakt?	123
3	Annet ledd. Krav til vitnene	124
4	Tredje ledd. Kumulative gyldighetsbetingelser	125
§ 82	Opplysninger fullmakten bør inneholde	126
1	Oversikt	127
2	Første ledd. Anbefalingen om datering	127
3	Annet ledd. Anbefalt påskrift om fri vilje og beslutningsevne mv.	127
Kapittel 2		
Fullmaktens ikrafttredelse og stadfestelse		129
§ 83	Ikrafttredelse	129
1	Oversikt	129
2	Første ledd. Ikrafttredelse av fremtidsfullmakten	130
2.1	Tidspunktet for ikrafttredelsen	130
2.2	Virkingen av ikrafttredelsen	132
3	Annet ledd første punktum. Fullmektigens plikt til å vurdere om fullmakten er i kraft. Delvis ikrafttredelse	132
4	Annet ledd annet og tredje punktum. Plikt til underretning	134
§ 84	Stadfesting	136
1	Oversikt	136
2	Første ledd. Når stadfesting skal skje	137
3	Annet ledd. Når stadfesting likevel ikke skal skje	139
3.1	Når stadfesting ikke skal skje	139
3.2	Stadfesting; attestutstedelse eller enkeltvedtak?	142
4	Tredje ledd. Fullmektigens dokumentasjonsplikt i forbindelse med stadfesting	144
5	Fjerde ledd. Stadfestelsesattest og registrering	146
6	Femte ledd. Nærmere regler i forskrift	148
Kapittel 3		
Bruken av fremtidsfullmakten		150
§ 85	Fullmektigens oppgaver	150
1	Oversikt	150
2	Første ledd. Fullmektigens plikt til å handle etter fullmakten og fremme fullmaktsgivers interesser	151
2.1	Plikten til å handle innenfor rammen av fullmakten	151
2.2	Plikten til å fremme fullmaktsgiverens interesser og rettigheter	152

2.3	Fullmektigens plikt til å handle innenfor fullmaktsgivers instruks. Instruksenes gyldighet	154
2.4	Betydningen av at fremtidsfullmektigens legitimasjon kan være videre enn fremtidsfullmektigens rett	157
3	Annet ledd. Omfanget av plikten til å høre og handle	158
3.1	Første punktum. Plikten til å høre fullmaktsgiver. Uten betydelig vanskelighet	158
3.2	Annet punktum. Høringspliktes grenser	160
3.3	Rekkevidden av plikten til å handle i tråd med fullmaktsgivers instruks, ønsker eller vilje	162
4	Tredje ledd	164
4.1	Plikten til å holde midler atskilt	164
4.2	Plikten til å oppbevare tilstrekkelig dokumentasjon	165
4.3	Særlig om fullmaktsgivers sikkerhetsnett og betydningen av dokumentasjonskravet når forvaltningen skal overføres til andre . .	167
§ 86	Inhabilitet mv.	168
1	Oversikt	168
2	Første ledd. Kravet til fullmektigens habilitet	169
2.1	Personkretsen	169
2.2	En objektiv vurdering av interessemotsetning	171
2.3	Selvkontrahering ved disposisjoner over fast eiendom. Tinglysning	173
2.4	Nordisk rett	173
3	§ 86 første ledd annet punktum. Unntakene fra habilitetskravet	174
3.1	Oversikt	174
3.2	Unntak som særskilt følger av fullmakten	174
3.3	Inhabilitet der ektefelle eller samboer er fullmektig	175
3.4	Nordisk rett	177
4	Annet ledd. Retten til å begjære oppnevning av en setteverge	177
5	Virkningene av brudd på inhabilitetsforbudet	179
§ 87	Gaver	181
1	Oversikt	181
2	Første punktum. Sedvanlige gaver	182
2.1	Gavebegrepet	182
2.2	Sedvanlige gaver	183
2.3	Utdeling av gaver til fullmektigen og dem som står nær. Selvkontrahering	184
2.4	Adgangen til å unnlate å gi gaver	185
2.5	Nordisk rett	185
3	Annet punktum. Andre gaver	186
4	Særlig om utdeling av forskudd på arv. Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner mv.	187
4.1	Adgangen til å dele ut forskudd på arv med hjemmel i fullmakten	187
4.2	Særskilt angivelse av utdeling av salgsgevinst	188

4.3	Forskudd på arv. Spørsmål om rett til innsyn i fullmaktsgivers historiske transaksjonsdata	189
4.4	Motstrid mellom testament og fremtidsfullmakt	190
4.5	Grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner	191
4.6	Avkortning av forskudd på arv	193
4.7	Adgangen til å gi påbud om særeie med hjemmel i fullmakten	194
4.8	Grenser for retten til utdeling av arv og gave?	194
§ 88	Vederlag og dekning av utgifter	195
1	Oversikt	195
2	Første punktum. Retten til refusjon av nødvendige utgifter	195
2.1	Fastsatt i avtale eller fullmakt	195
2.2	Retten til refusjon der dette ikke er regulert i avtale eller fullmakt	197
3	Annet punktum. Retten til et passende vederlag	198
Kapittel 4		
	Opphør og kontroll av fullmakten	201
§ 89	Tilbakekall av fremtidsfullmakt	201
1	Oversikt	201
2	Første ledd. Forbud mot ugjenkallelige fullmakter	201
3	Annet ledd. Retten til å tilbakekalle	202
3.1	Fullstendig eller delvis tilbakekall	202
3.2	Kravet til beslutningsevne ved tilbakekall	203
4	Tredje ledd. Formene for tilbakekall	205
5	Fremtidsfullmaktens øvrige opphørsgrunner	206
§ 90	Opplysnings- og regnskapsplikt	206
1	Oversikt	206
2	Første ledd. Privatrettslige kontrollmekanismer	207
2.1	Etablering av opplysnings- eller regnskapsplikt overfor en tredjeperson	207
2.2	Behov for å spesifisere det privatrettslige kontrolloppdraget	208
2.3	Rettigheter og plikter for den som er gitt kontrolloppdraget	209
3	Annet ledd. Offentligrettslige kontrollmekanismer	210
§ 91	Vergemål for fullmaktsgiveren	212
1	Oversikt	212
2	Første ledd. Begjæring om vergemål og opprettelse av eget tiltak	213
3	Annet ledd. Vilkårene for vergemål for fullmaktsgiver	215
3.1	Fastsattelse av ulike former for vergemål	215
3.2	Vilkårene for opprettelse av vergemål for fullmaktsgiver	216
4	Tredje ledd. Helt eller delvis tilbakekall av fullmakten der det opprettes vergemål	219

Kapittel 5

Vergemålslovens forhold til avtaleloven	222
§ 92 Forholdet til avtaleloven	222
1 Oversikt	222
2 Forholdet mellom avtaleloven og vergemålsloven	223
3 Avtalelovens regler om fullmakter	223
4 Avtalelovens regler om fullmektigens disposisjoner	225
4.1 Regler om når fullmaktsgiveren bindes av fullmektigens disposisjoner	225
4.2 Når fullmektigens disposisjoner er i strid med instruks mv.	227
4.3 Etterfølgende forbud mot å anvende fullmakten	228
4.4 Andre forhold som begrenser fullmektigens kompetanse. Fullmaktsgivers konkurs	229
5 Avtalelovens regler om fullmektigens erstatningsansvar. Ansvar på lovfestet og ulovfestet grunnlag	230
5.1 Oversikt	230
5.2 Erstatningsplikt for fullmektigen overfor fullmaktsgiver. Ulovfestet grunnlag	230
5.3 Erstatningsplikt for fullmektigen overfor medkontrahenten	231
6 Avtalerettslige regler om opphør av fremtidsfullmakter mv.	234
6.1 Norsk rett	234
6.2 Nordisk rett	236

Kapittel 6

Legalfullmakt og faste betalingsoppdrag	238
§ 93 Faste betalingsoppdrag	238
1 Oversikt	238
2 Første ledd. Forlenget gyldighet	239
3 Annet ledd. Fremtidsfullmektigens og vergens rett til å tilbakekalle oppdraget	241
§ 94 Nærståendes representasjonsrett	242
1 Oversikt	242
2 Første ledd. Ikrafttredelse, innhold og omfang	243
2.1 Første punktum. Hovedregel. Tidspunktet for legalfullmaktens ikrafttredelse	243
2.2 Annet punktum. Legalfullmaktens innhold og omfang	247
2.3 Tredje punktum. Disposisjoner utover de dagligdagse. Skatter, avgifter, lån og faste betalingsoppdrag	249
2.4 Fjerde punktum. Retten til å si opp betalingsoppdrag	250
3 Annet ledd. Definisjon av nærstående	250
3.1 Første punktum. Hvem er nærstående?	250
3.2 Annet punktum. Prioritetsrekkefølgen	251

4	Tredje ledd. Samspeilet mellom reglene om legalfullmakt og regelen om vergemål og fremtidsfullmakt	252
4.1	Første alternativ. Legalfullmakten viker for et vergemål	252
4.2	Annet alternativ. Legalfullmakten viker for en fremtidsfullmakt bare der fullmaktene dekker samme forhold	254
5	Fjerde ledd. Legalfullmektigens oppgaver	254
5.1	Oppgaver og lojalitetsplikt	254
5.2	Sikkerhetsmekanismer	255
Kapittel 7		
Når fullmakten krysser landegrenser. Internasjonalprivatrettslige regler . .		257
§ 98 Statsforvalterens myndighet i vergemålssaker der personen ikke er bosatt i Norge		257
§ 99 Statsforvalterens myndighet i internasjonale forhold når det gjelder stadfesting av fremtidsfullmakter mv.		257
1	Oversikt	258
2	Første ledd. Stadfestelse av fremtidsfullmakter opprettet i utlandet	259
2.1	Oversikt. Grunnlag for jurisdiksjon	259
2.2	Første punktum. Bosted i Norge	259
2.3	Annet punktum. Eiendom i Norge	260
2.4	Tredje punktum. Stadfesting og registrering	260
3	Annet ledd. Statsforvalterens jurisdiksjon knyttet til tilsyn og opprettelse av vergemål for fullmaktsgiver	261
3.1	Første punktum. Kompetansen til å gripe inn når fullmaktsgiveren er bosatt i Norge	261
3.2	Annet punktum. Kompetansen til å gripe inn når fullmaktsgiveren ikke er bosatt i Norge	261
4	Et sparsomt internasjonal-privatrettslig rettskildebilde	262
§ 100 Fremtidsfullmakter og lovvalg		263
1	Oversikt	264
2	Første ledd. Lovvalsregler gitt i lov	264
3	Annet ledd. Lovvalg som følger av fullmakt	264
4	Tredje og fjerde ledd	265

DEL III	
VEDLEGG	267
Vedlegg 1	
Vergemålsloven	269
Vedlegg 2	
Vergemålsforskriften	294
Vedlegg 3	
Folkerettslige tekster	305
FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne ...	305
CRPD-komiteens generelle kommentar 2014 nr. 1 til CRPD artikkel 12	332
Europarådets rekommandasjon (2009)11 om fremtidsfullmakter og utfyllende instruksjoner	345
Kilder	350
Lover	350
Forskrifter	355
Norske og øvrige nordiske forarbeider	355
Internasjonale konvensjoner, rekommandasjoner og forordninger mv.	357
Andre offentlige dokumenter	359
Rettspraksis og forvaltningspraksis mv.	359
Nettsteder	361
Litteratur	361
Stikkord	363